

**ΤΣΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
TSAKOS ENHANCED EDUCATION
NAUTICAL STUDIES**

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2026
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

Σάββατο, 30/05/2026

Επιμέλεια: Μιχάλης Ξυνός – Σοφία Τοπαλίδου

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο Ντέιβιντ Χολάντερ, διακεκριμένος καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης και συγγραφέας του βιβλίου «Πώς το μπάσκετ μπορεί να σώσει τον κόσμο», μιλά για το μπάσκετ όχι ως θέαμα ή βιομηχανία αλλά ως φιλοσοφία ζωής. Το διασκευασμένο κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα συνέντευξης του συγγραφέα σε εφημερίδα.

Θα μπορούσε το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;

Το 2016 ο Ντέιβιντ Χολάντερ έβλεπε έναν κόσμο που έμοιαζε να διαλύεται: κοινωνική πόλωση, δυσπιστία απέναντι στους θεσμούς και μία διαρκής αίσθηση συλλογικής αποσύνθεσης. Ήταν μία εικόνα εντελώς διαφορετική από εκείνη που βίωνε μέσα από το μπάσκετ – ένα άθλημα που, για τον ίδιο, γεννούσε σύνδεση, κοινότητα, αίσθηση σκοπού και, τελικά, ένα είδος καταφυγίου. Έτσι γεννήθηκε μία σκέψη: Θα μπορούσαν οι αρχές που κρύβονται πίσω από το μπάσκετ να λειτουργήσουν ως εργαλείο κατανόησης ή ακόμη και βελτίωσης του κόσμου; Γιατί, όπως πιστεύει, το παιχνίδι μπορεί ακόμη να μας διδάξει πώς να συνυπάρχουμε, να συνεργαζόμαστε και να φανταζόμαστε έναν καλύτερο κόσμο.

Δημοσιογράφος: Ποια είναι η κεντρική ιδέα του βιβλίου σας; Πώς μπορεί το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;

Συγγραφέας: Το μπάσκετ είναι κάτι περισσότερο από ένα άθλημα, κάτι περισσότερο από ομάδες ή ομοσπονδίες· είναι ένας προσβάσιμος κοινωνικός θεσμός, που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τους ανθρώπους να μάθουν πώς να γίνονται καλύτεροι, καθώς συνεργάζονται μαζί με άλλους ανθρώπους. Και, ως τέτοιος, έχει πολλά να μας διδάξει αναφορικά με το πώς να δρούμε και πώς να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και την κοινωνία σήμερα.

Δημοσιογράφος: Ποιες από τις αρχές που παρουσιάζετε στο βιβλίο σας θεωρείτε πιο επίκαιρες σε αυτόν τον συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο;

Συγγραφέας: Θα έλεγα την απουσία σταθερών θέσεων. Το μπάσκετ είναι το μοναδικό παιχνίδι που παίζεται 100% χωρίς σταθερές θέσεις. Όπως και στη ζωή, κανείς μας δεν είναι μόνο ένα πράγμα - ούτε καν ο κόσμος που ζούμε. Σε έναν κόσμο που αλλάζει διαρκώς, πρέπει να προσαρμοζόμαστε, να γινόμαστε αυτό που χρειάζεται και να κάνουμε αυτό που απαιτείται, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τις νέες συνθήκες και τα νέα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας – πάντα μαζί με άλλους ανθρώπους.

Ωστόσο, σημαντική θεωρώ και την υπέρβαση. Το μπάσκετ είναι, επίσης, το μοναδικό άθλημα που έχει «υπερυψωμένο» στόχο. Και άρα μας ζητά όχι μόνο να συνεργαζόμαστε και να προσαρμοζόμαστε, αλλά και να ανυψωνόμαστε. Το μπάσκετ λέει: «Αψήφησε τη βαρύτητα, πέτα» - και ξέρουμε ότι αυτό είναι αδύνατο. Δεν μπορούμε να αψηφήσουμε τη βαρύτητα, δεν μπορούμε να πετάξουμε. Το μπάσκετ

όμως λέει: «κάν' το όπως και να 'χει». Το νόημα, λοιπόν, είναι πως πρέπει να θέτουμε υψηλούς στόχους, να επιχειρούμε αυτό που οι άλλοι θεωρούν αδύνατο. Πρέπει να επιμένουμε ώστε οι φιλοδοξίες μας να ξεπερνούν τα όριά μας.

Καμία μεγάλη κοινωνία δεν έλυσε ποτέ μόνο τα προβλήματα που βρίσκονταν μπροστά στα πόδια της. Η ιστορία της ανθρωπότητας είναι η ιστορία πραγμάτων που κάποτε θεωρούνταν αδύνατα και σήμερα αποτελούν απλώς μέρος της καθημερινότητάς μας. Αυτό πρεσβεύει το μπάσκετ: να κοιτάς ψηλά και να κάνεις αυτό που σου λένε ότι δεν γίνεται. Να υλοποιείς αυτό που θεωρούν αδιανόητο.

Δημοσιογράφος: Ποια ήταν η στιγμή που σας ενέπνευσε να δείτε το μπάσκετ όχι απλώς ως άθλημα αλλά ως τρόπο κατανόησης της κοινωνίας;

Συγγραφέας: Είναι μία ανάμνηση: όταν ήμουν έξι ετών, ο πατέρας μου ασφαλοτόστρωσε την αυλή μας και έστησε μία κανονική μπασκέτα. Τότε έμαθα το πρώτο πράγμα που μαθαίνει κανείς, όταν ξεκινά μπάσκετ: «Κοίτα ψηλά». Είναι ένας ισχυρός, βασικός, βιώσιμος προσανατολισμός, ένας βαθιά ανθρώπινος και εμπνευσμένος τρόπος να πορεύεσαι μέσα στον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. α) Να παρουσιάσεις τις δύο (2) αρχές του μπάσκετ που ο Ντέιβιντ Χολάντερ στη συνέντευξή του θεωρεί ως πιο επίκαιρες σε έναν κόσμο που αλλάζει διαρκώς (μον.10).

Ο καθηγητής Ντέιβιντ Χολάντερ αναφέρεται στο μπάσκετ ως φιλοσοφία ζωής και επισημαίνει τις πιο επίκαιρες αρχές του αθλήματος. Αρχικά, υπογραμμίζει την απουσία σταθερών θέσεων και την ανάγκη προσαρμογής των παικτών σε καθεμία από αυτές. Αντίστοιχα, στη ζωή ο άνθρωπος οφείλει να είναι πολυπράγμων και να ανταποκρίνεται καθημερινά σε διαφορετικές συνθήκες. Ακόμα, ο καθηγητής τονίζει πως η υπέρβαση στο μπάσκετ είναι σημαντική. Το άθλημα απαιτεί από τους αθλητές να υπερβαίνουν δύσκολα εμπόδια, να θέτουν υψηλούς στόχους και να κατορθώνουν το αδύνατο. Με ανάλογο τρόπο οφείλει να δρα ο άνθρωπος και στη ζωή του, δηλαδή να στοχεύει ψηλά, να επιδιώκει την υλοποίηση των ονείρων και των φιλοδοξιών του παρά τις αντίξοες συνθήκες.

β) Στην παράγραφο «Είναι μία ανάμνηση ... να πορεύεσαι μέσα στον κόσμο» ο Χολάντερ κάνει επίκληση στο συναίσθημα για να απαντήσει με τρόπο πειστικό ότι το μπάσκετ δεν είναι απλώς ένα άθλημα αλλά ένας τρόπος κατανόησης της κοινωνίας. Να εντοπίσεις στην παράγραφο πέντε (5) μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί (αφήγηση, μεταφορική χρήση της γλώσσας, ασύνδετο σχήμα, ευθύς λόγος, πρώτο ρηματικό πρόσωπο) δίνοντας την αντίστοιχη λέξη/φράση μέσα από το κείμενο (μον.5).

- Αφήγηση: «όταν ήμουν έξι ετών, ο πατέρας μου ασφαλόστρωσε την αυλή μας και έστησε μία κανονική μπασκέτα»
- Μεταφορική χρήση της γλώσσας: «ένας ... τρόπος να πορεύεσαι μέσα στον κόσμο» «βαθιά ανθρώπινος»
- Ασύνδετο σχήμα: «ένας ισχυρός, βασικός, βιώσιμος προσανατολισμός»
- Ευθύς λόγος: «Κοίτα ψηλά»
- Πρώτο ρηματικό πρόσωπο: «ήμουν», «έμαθα» (α' ενικό)

Μονάδες 15

2^η δραστηριότητα

- A2. α)** «Θα μπορούσε το μπάσκετ να σώσει τον κόσμο;» Να σχολιάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα του τίτλου (μον.3).

Ο τίτλος χρησιμοποιεί **μια ερώτηση και μεταφορική γλώσσα** («το μπάσκετ να σώσει»). Είναι **επικοινωνιακά αποτελεσματικός**, γιατί από τη μια **συνδέεται με το κείμενο και μας εισάγει στο θέμα**, και από την άλλη με το ερωτηματικό **δημιουργεί αίσθηση διαλόγου** με τον αναγνώστη, τον **προβληματίζει και προσελκύει το ενδιαφέρον** του κάνοντας το **ύφος άμεσο και ζωντανό**. Επίσης, και ο μεταφορικός λόγος **κεντρίζει το ενδιαφέρον** του αναγνώστη και τον ωθεί να διαβάσει το κείμενο.

- β)** «Ωστόσο, σημαντική θεωρώ και την υπέρβαση... ξεπερνούν τα όριά μας.» Η συγκεκριμένη παράγραφος αναπτύσσεται με αναλογία. Να εντοπίσεις την αναλογία (μον.2) και να την αναλύσεις (μον.2). Τι επιτυγχάνει ο ομιλητής με τη χρήση της (μον.2);

Η αναλογία στην συγκεκριμένη παράγραφο εντοπίζεται στα παρακάτω σημεία:

Αναφορές στο μπάσκετ:

- Το μπάσκετ είναι, επίσης, το μοναδικό άθλημα που έχει «υπερυψωμένο» στόχο.
- Το μπάσκετ λέει: «Αψηφίσησε τη βαρύτητα, πέτα» - και ξέρουμε ότι αυτό είναι αδύνατο.
- Το μπάσκετ όμως λέει: «κάν' το όπως και να 'χει».

Αναφορές στη ζωή:

- Το νόημα, λοιπόν, είναι πως πρέπει να θέτουμε υψηλούς στόχους, να επιχειρούμε αυτό που οι άλλοι θεωρούν αδύνατο.
- Πρέπει να επιμένουμε ώστε οι φιλοδοξίες μας να ξεπερνούν τα όριά μας.

Με την αναλογία **παρομοιάζει την προσπάθεια του ανθρώπου στη ζωή με την προσπάθεια του αθλητή**. Όπως ο αθλητής πρέπει «ν' αψηφήσει τη βαρύτητα» και να βάλει καλάθι, έτσι και ο άνθρωπος πρέπει να ξεπεράσει τα όριά του και να

προσπαθήσει να πετύχει τους υψηλούς στόχους και τις φιλοδοξίες της ζωής τους.

Χρησιμοποιώντας μία **έννοια πιο οικεία** στον αναγνώστη (το μπάσκετ) καθιστά πιο **κατανοητή την άποψή του**, ότι δηλαδή για να πραγματοποιήσουμε τα όνειρά μας πρέπει συχνά να υπερβούμε τα όριά μας. Παράλληλα, το ύφος αποκτά **παραστατικότητα και γλαφυρότητα**.

γ) Να ξαναγράψεις τις παρακάτω φράσεις αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία νοηματικά αντίθετη λέξη:

«... δυσπιστία απέναντι στους θεσμούς...»

πίστη / εμπιστοσύνη / ευπιστία

«... αίσθηση συλλογικής αποσύνθεσης...»

σύνθεσης / συγκρότησης / ανασυγκρότησης / ανάπτυξης

«... συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο...»

σταθερό / αμετάβλητο / ακλόνητο/ στατικό / αδρανή

(μον.6)

Μονάδες 15

3^η δραστηριότητα

A3. Αξιοποιώντας στοιχεία από τη συνέντευξη που διάβασες, να γράψεις σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σου τις απόψεις σου σχετικά με τα εφόδια που χρειάζεται ένας νέος άνθρωπος για να εκπληρώσει τα όνειρά του σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο (200-250 λέξεις).

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στη σχολική εφημερίδα / τίτλος / αφόρμηση (π.χ. η συνέντευξη) / χρήση α' και γ' ρηματικού προσώπου / ύφος απλό

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ: Τα εφόδια που χρειάζεται ένας νέος άνθρωπος για να εκπληρώσει τα όνειρά του στον σύγχρονο μεταβαλλόμενο κόσμο.

- Πνευματικά εφόδια: γενικές γνώσεις, εξειδίκευση, διαρκής επιμόρφωση, γλωσσομάθεια
- Ψυχικά και ηθικά εφόδια: αυτοπεποίθηση, αυτογνωσία, πειθαρχία, υπομονή και επιμονή, εργατικότητα, αντοχή και θάρρος απέναντι στις δυσκολίες και τις αποτυχίες, ήθος, υπευθυνότητα και συνέπεια
- Κοινωνικά εφόδια: συνεργασία και ομαδικό πνεύμα, επικοινωνιακές δεξιότητες, σεβασμός και κοινωνική ευαισθησία
- Ψηφιακές δεξιότητες και προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις
- Κριτική σκέψη, ορθή κρίση και οξυδέρκεια
- Δημιουργικότητα και ευελιξία: καινοτόμος σκέψη, ανάληψη πρωτοβουλιών, προσαρμοστικότητα, φιλοδοξίες, όραμα, υψηλούς στόχους και υπέρβαση ορίων για την επίτευξή τους, αγωνιστική διάθεση

Μονάδες 20

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Πρόκειται για ποίημα της Μαρίας Σκουρολιάκου (2021).

Ζωγραφίζω

Ζωγραφίζω τις μέρες μου με ποιήματα.

Παίρνω τα χρώματα

απ' της καρδιάς τ' αλφαβητάρι

τα υλικά απ' της σκέψης το εργαστήρι και

ταξιδεύω στη γη των εννοιών στον ουρανό

και τα πελάγη τους.

Ορειβατώ στα ύψη τους τα δυσθεώρητα και

χάνομαι στη σημασία τους το βυθό.

Οι εκθέσεις μόνιμες

στην πινακοθήκη της καρδιάς μου.

Κι έχω ένα όνειρο που με παιδεύει.

Να ζωγραφίσω

τις μέρες όλου του κόσμου με ποιήματα. Γεμάτες

ήλιο και γελαστά παιδιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

B1. Πώς το ποιητικό υποκείμενο «ζωγραφίζει» τις μέρες του; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα ενιαίο κείμενο (50-60 λέξεις) αντλώντας στοιχεία από τους στίχους:

«Ζωγραφίζω τις μέρες μου με ποιήματα.

Παίρνω τα χρώματα

απ' της καρδιάς τ' αλφαβητάρι

τα υλικά απ' της σκέψης το εργαστήρι»

Το ποιητικό υποκείμενο ασχολείται με τη ποίηση, η οποία μοιάζει με τη ζωγραφική. «Ζωγραφίζει» μεταφορικά τις ημέρες του με ποιήματα χρησιμοποιώντας και την καρδιά και το μυαλό του. Παίρνει τα χρώματα από την καρδιά του, δηλαδή αντλεί συναισθήματα απ' την καρδιά του, αλλά παίρνει και υλικά από το εργαστήρι της σκέψης του, δηλαδή αντλεί ιδέες, σκέψεις και φαντασία απ' το μυαλό του. Με αυτόν τον τρόπο τα ποιήματά του εκφράζουν τον ψυχισμό, την αγάπη του για τον κόσμο, αποκαλύπτουν την αισιοδοξία του σε έναν κόσμο χρωματιστό και χαρούμενο.

Μονάδες 15

2^η δραστηριότητα

B2. α) Στο ποίημα χρησιμοποιείται το α' ρηματικό πρόσωπο της οριστικής και της υποτακτικής έγκλισης. Να εντοπίσεις από ένα παράδειγμα για κάθε έγκλιση (μον.2) και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία της έγκλισης στο συγκεκριμένο παράδειγμα (μον.4).

α' ρηματικό πρόσωπο οριστικής: «ζωγραφίζω, παίρνω, ταξιδεύω, ορειβατώ, χάνομαι, έχω»

α' ρηματικό πρόσωπο υποτακτικής: «να ζωγραφίσω»

- Με την οριστική δηλώνεται **το βέβαιο, το πραγματικό**, αυτό που ζει και βιώνει το ποιητικό υποκείμενο
- Με την υποτακτική δηλώνεται **το επιθυμητό, το προσδοκώμενο**, αυτό που το ποιητικό υποκείμενο θέλει για το μέλλον του

β) Να εντοπίσεις και να καταγράψεις στο τετράδιό σου μία μεταφορά, μία επανάληψη και μία προσωποποίηση (μον.9).

Μεταφορά:

«Ζωγραφίζω τις μέρες μου με ποιήματα»

«Παίρνω τα χρώματα απ' της καρδιάς το αλφαβητάρι»

τα υλικά απ' της σκέψης το εργαστήρι»

«ταξιδεύω στη γη των εννοιών»

«Οι εκθέσεις μόνιμες στην πινακοθήκη της καρδιάς μου»

Επανάληψη:

ζωγραφίζω τις μέρες ... με ποιήματα / να ζωγραφίσω τις μέρες ... με ποιήματα

απ' της καρδιάς το αλφαβητάρι / στην πινακοθήκη της καρδιάς

Προσωποποίηση:

«ένα όνειρο που με παιδεύει»

Μονάδες 15

3^η δραστηριότητα

B3. Στους τελευταίους στίχους του ποιήματος το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει το όνειρό του για τον κόσμο. Ποιο είναι το όνειρο αυτό; Θα μπορούσε να εμπνεύσει σημερινούς νέους ανθρώπους; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα ενιαίο κείμενο κάνοντας αναφορές σε όποια σημεία του ποιήματος χρειάζεται (100-150 λέξεις).

Το όνειρο του ποιητικού υποκειμένου αφορά έναν κόσμο γεμάτο αισιοδοξία, χαρά, ελπίδα, φως, πίστη, γελαστά παιδιά που θα ανοίξουν τα φτερά τους ως αυριανοί πολίτες.

Το όνειρο θα μπορούσε να εμπνεύσει κάποιους νέους ανθρώπους που είναι

οραματιστές και ιδεολόγοι ενώ αντίθετα κάποιοι που είναι απαισιόδοξοι μπορεί να θεωρήσουν ότι ο αγώνας για ένα καλύτερο μέλλον μπορεί να είναι μάταιος, καθώς πιστεύουν ότι τίποτα δεν γίνεται να αλλάξει.

Όποια απάντηση και αν δώσουν οι μαθητές θεωρείται σωστή, αρκεί να τεκμηριώνεται και να συσχετίζεται με το σήμερα των νέων.

(ΚΕΕ)

Στους τελευταίους στίχους, το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει ένα οικουμενικό όνειρο: «Να ζωγραφίσω τις μέρες όλου του κόσμου με ποιήματα. Γεμάτες ήλιο και γελαστά παιδιά». Προβληματισμένος ίσως από την σκληρή πραγματικότητα («Έχω ένα όνειρο που με παιδεύει») ονειρεύεται να μπορεί να δρα με ενσυναίσθηση, να δημιουργεί και να παράγει καλλιτεχνήματα με αγάπη για όλα τα πλάσματα της γης («Χρώματα απ' της καρδιάς το αλφαβητάρι») χωρίς όμως να αμελεί να στοχάζεται και να αναζητά την αλήθεια («Ταξιδεύω στη γη ... βυθό»). Ελπίζει πως μπορεί να παραμένει αισιόδοξος, δημιουργώντας έναν κόσμο πιο φωτεινό και ευτυχισμένο και να μεταδίδει με το καλλιτεχνικό του έργο θετική ενέργεια στους ανθρώπους, ιδίως στα παιδιά που αποτελούν σύμβολο αθωότητας και ελπίδας, τα παιδιά που θα γίνουν οι αυριανοί πολίτες.

Θεωρώ ότι σε έναν κόσμο στον οποίο συμβαίνουν πολλά δυσάρεστα γεγονότα, έναν κόσμο βίαιο και ασταθή στον οποίο βιώνουμε τις συνέπειες μίας διαρκούς κοινωνικής κρίσης και οικονομικής ύφεσης, το όνειρο του ποιητικού υποκειμένου μπορεί να εμπνεύσει αρκετούς νέους να γίνουν αισιόδοξοι και δυνατοί, ώστε να αγωνιστούν για έναν κόσμο καλύτερο, χαρούμενο με ελπίδα και όνειρα. Παράλληλα, μπορεί να κάνει και κάποιους απογοητευμένους και απαισιόδοξους νέους να αλλάξουν προοπτική και να δουν τη ζωή με μια διαφορετική ματιά.

(ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ)

Όνειρο του ποιητικού υποκειμένου είναι να «ζωγραφίσει με ποιήματα» τις μέρες όλου του κόσμου. Με αισιόδοξη διάθεση επιθυμεί να φέρει παντού τον «ήλιο» και να κάνει ό,τι χρειάζεται για να είναι τα παιδιά πάντα «γελαστά». Το ποιητικό υποκείμενο αντιλαμβάνεται τις δυσκολίες κατά τη διαδικασία αναζήτησης των κατάλληλων εννοιών («στα ύψη τους τα δυσθεώρητα... στις σημασίες τους το βυθό»), ώστε να δομήσει τα «ποιήματα» που επιθυμεί. Αλλά αγωνίζεται δυναμικά για την επίτευξη αυτού του στόχου («ορειβατώ»).

Οι σύγχρονοι νέοι θα μπορούσαν να αντλήσουν έμπνευση από το παραπάνω ποίημα, ώστε υιοθετώντας μια ανανεωτική διάθεση να συνδράμουν στη βελτίωση του κόσμου. Οι εικόνες από παιδιά που κλαίνε σε εμπόλεμες περιοχές του πλανήτη, τα περιστατικά βίας που παρακολουθούμε καθημερινά στα δελτία ειδήσεων, φαινόμενα όπως ο ρατσισμός και η στέρηση βασικών αγαθών καθιστούν απαραίτητη την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση των νέων, ώστε να αγωνιστούν για την αλλαγή του κόσμου.

(ΟΕΦΕ)

Μονάδες 20